

v-dag: veel meer dan een fait-divers

De op gewone dagen eerder weelderig aandoende passage bij de Kruidtuin, ziet er vandaag hoogst ongewoon uit.

Enkele duizenden vrouwen, plus wat schaarse mannen, drummen rond het auditorium dat alles van zijn gewone, indrukwekkende deftigheid onder kleurige en kruidige affiches verloor, te samen.

Wat heeft deze mensen op zulk een gure 11-novemberdag vanuit heel Vlaanderen, Wallonië, Nederland, Duitsland, Engeland, Frankrijk, vanachter de gezellige huiskachel naar hier gelokt?

Interesse voor de eigen vrouwelijke situatie? Nieuwsgierigheid om wat de inrichters (een bescheiden groepje vrouwen nog niet zo lang tot «vrouwenoverlegcomité» (gedoopt) er zouden van maken? De aangekondigde aanwezigheid van Simone de Beauvoir uit Parijs, van Germaine Greer uit Londen, van Joke Kool-Smit en Hedy d'Ancona uit Nederland? Natuurlijk waren er ook de televisie en de radio- en de persmensen die zich wat haariger op Simone de Beauvoir (die nauwelijks kans kreeg om op het podium te geraken) en op Germaine Greer gooiden om dé foto en hét gesprek te hebben.

geen tijd voor verveling!

De dag zelf, een kleurige, luidruchtige, soms wat verwarde, originele maar van begin tot einde boeiende bedoening. De twee ingeschakelde politiegagenten die geen enkele keer tot de orde moesten roepen, hebben zich zeker niet verveld bij de ingang van het auditorium. Vermits er heel wat moeders-deelnemers waren, was er een ruime kinderoppassing voorzien in een nabijgelegen school en deed die voor de gelegenheid een beroep op mannelijke kinderoppassers. Van deze laatste dient gezegd dat ze zich gedurende enkele uren althans voorbeeldig van hun taak gekweten hebben... In de namiddag echter was er plots een nijpend kinderoppassers-tekort zodat men net voor het ogenblik dat Simone de Beauvoir op het podium zou komen, ijlings een opr. op moest doen voor hulp in de kindertribune.

Op sommige andere momenten werd de mannen al wel eens onheus het zwijgen opgelegd als zij zich te radicaal in een discussie waagden, maar dit was toch uitzonderlijk. Wij hadden je indruk dat hun aanwezigheid gewaardeerd werd.

Alhoewel wij met twee een hele dag de activiteiten probeerden te volgen, is het ons toch niet mogelijk een werkelijk objectief en dus volledig verslag te geven: in twee zalen waren er bestendig discussies en toespraken bezig en op twee verdiepingen aan een bijna onoverzichtelijk aantal stands werden de hele dag gesprekken gevoerd over de meest uiteenlopende onderwerpen, door jong en oud, mannen en vrouwen, in het Nederlands, het Frans, het Engels en ook wat in het Duits.

De formule van stands en zaalgesprekken is niet alleen lossers dan de congresstijl, het biedt ook enorm veel mogelijkheden voor de deelnemers die vrijer en gemakkelijker het woord kunnen nemen; hun mening, hun oordelen, hun bedenkingen zeggen, of ergens optekenen. Ze worden ook meer uitgenodigd tot actieve deelname en dat is zeker een voordeel. Ik geloof niet dat er iemand weg gegaan is, zonder tenminste aan één of andere discussie te hebben deelgenomen, en zeker heeft zich geen mens die

Wie een dag wilde doorbrengen met lectuur over dit alles kon dit rustig doen, want de massa aan zeer gevarieerde informatie in de verschillende stands, was overweldigend.

Onze vrees voor Belgische taalproblemen was in die zin ongegrond, dat wij daarvan, langs buitenaf tenminste, weinig of niets gemerkt hebben. Het protest van een aantal franssprekenden in de grote zaal tijdens een optreden van de dansgroep van An Slootmakers was in zekere zin ongegrond, al werd het verkeerd aangebracht: zij wilden op deze dag niets wat op «show» geleek. Dat hoorde volgens hen thuis op koffietranchées voor mooie dames of op commerciële aangelegenheden. De dag was kort genoeg om er nog een stuk af te pikken voor passieve verzettes. Ze wilden discussie, confrontatie van de meningen van verschillende vrouwen, nu zij er eindelijk de kans toe hadden. Een standpunt dat wij kunnen delen.

Naast een zeer geslaagde diamontage over de situatie en de verschillende problemen van de vrouwen, door PAG-Brugge, meenden we dat de toespraak van Germaine Greer in de voormiddag en de discussie met haar in de namiddag wel de meest merkwaardige zaalactiviteiten waren.

Deze sinds korte tijd ook bij ons bekend geraakte auteur van het succesboek: «The female Eunuch» haakte in de voormiddag een beetje improviserend in, op een discussie in de zaal over abortus waarin zij hoofdzakelijk pleitte voor meer vrijheid voor de vrouw over het eigen lichaam. Zij wees ook op de dubbelzinnige situatie van het gebruik van de pil, die vaak hetzelfde effect zou hebben als abortus.

de beauvoir: emancipatie door de vrouw zelf

Boeiend vonden wij ook het optreden van het «woman free street theatre» uit Londen, dat een scherpe aanklacht (in zeer humoristische stijl) bracht over het ongelijke loon voor gelijk werk. Op hun origineel decor konden we lezen: «man, als jij meer geld vraagt, schakel ik een vrouw in, die voor minder wil werken dan jij. Vrouw, liever dan aan jou meer geld te geven, schakel ik een man in op jouw plaats».

Na de middag (de eet- en drankgelegenheden in de passage zelf en in de onmiddellijke omgeving, waren gevoelbaar) werden de gedronken de uitbaters hadden dus ook geen succes verwacht. J zag we Simone de Beauvoir tussen de stands dolen. Duurde niet lang, want vanaf het mo-

ment dat pers- en radioliu haar opgemerkt hadden, werd ze gewoonweg overrompeld. De zaal liep nokvol toen men vernam dat ze toch even zou komen praten. Het podium dat voordien slechts gevuld was met wie werkelijk het woord nam, hing vol fotografen en mensen met micro's en bandopnemers. Me moest goed kijken om te zien waar Simone de Beauvoir ergens stond. Een daverend applaus voor de dame met gele trui en blauwe overgooier een woord kon zeggen. Dat woord was dan ook zeer kort. Zij wees erop dat men geen vrouw is, maar dat men het *wordt* — haar stelling trouwens uit haar beroemde boek: «Le deuxième sexe» — dat er wel een verandering in het sociale regime is gekomen, maar dat dit voor de vrouw zelf niet zo bijster veel veranderd heeft omdat het nog steeds de man is, die de beslissing neemt en de vrouw de hulpfunctie blijft uitoefenen. Emancipatie kan er slechts komen door de vrouw zelf.

En ondertussen klikten de fotografen, riepen de mensen die geen plaats hadden gevonden in de zaal, in koor in de gangen dat ze erbij wilden, zodat minstens de helft van haar al korte toespraak in het lawaai verloren ging. Dit scheen nochtans de meesten niet te hinderen. Zij hadden de grote dame uit Parijs gezien en dat leek voldoende. De rest stond trouwens in haar boeken...

Heel anders verliep de discussie met Germaine Greer.

Tegen vieren zat Germaine Greer op een klein podium. Ze had griep en was hees. «Ik zal geen toespraak houden, zei ze, stel mij maar vragen. Ik zal er op antwoorden.»

de handen vol met de eigen bevrijding

Of mannen en vrouwen niet in hetzelfde schuitje zitten, niet in dezelfde tredmolen lopen en of daaraan beiden niet schuldig zijn als er niets aan verandert? Greer ziet het in een soort van revolutie omdat de vrouwen het zelf moeten doen, willen ze iets gewijzigd zien. Vraag is natuurlijk of ze het willen.

Hoe ze die revolutie ziet?

We mogen niet verwachten dat onze kinderen het zullen doen als we er niet zelf mee beginnen. Het kulkente komt er niet voor het ei.

En of het gezin dan niks meer te betekenen heeft?

Het hedendaagse gezin is zo klein dat de moeder en het éne kind mekaar grondig vervelen. We hebben al te lang te individualistisch geleefd. Vele vrouwen willen hun kinderen alleen maar bij zich houden terwijl de hele gemeenschap aan dat kind en

de moeder toch wat moet te bieden hebben. De gemeenschap moet haar verantwoordelijkheid opnemen. Zij moet zorgen voor een betere begeleiding in de opvoeding. Daarin zie ik een rol voor de feministische beweging. Zij kan de maatschappij een andere weg doen opgaan.

Als de maatschappij dit meewerken aan een nieuwe leefwijze vertikt, zou ze wel eens haar eigen doodvonnis kunnen tekenen. Ik zie gewoon de vroegere leefwijze op het platteland waar iedereen met iedereen wat te maken had, mekaar onbewust opvoedde, net als in de woonwijken in de nog niet te grote stad. Natuurlijk heeft een kind zijn moeder nodig maar de mythe die men daarrond geweven heeft, is schromelijk opgeschroefd. Teveel vrouwen denken nog dat hun kind het enige zinvolle is in hun bestaan.

Of de kerk en de psycho-analyse geen invloed hadden op de «beeldvorming» van «de» vrouw?

Beide hebben zij een onwerkelijke mythe geschapen die geen enkele reden van bestaan meer heeft. Psychoanalisten beweerden bv. dat men gek werd, wanneer men vrijgezel bleef (het antwoord van Greer was duidelijk onvolledig, vermits zij de indruk gaf bij de psycho-analisten enkel Freud voor ogen te houden en bij de kerk enkel aan de verouderde bourgeoisieinstelling te denken die steeds meer terrein verliest). Het komt erop aan dat iedereen zelf kan kiezen, dat wij ons niet laten doven omdat iedereen het recht moet hebben te leven zoals hij wil en niet gedwongen mag worden in een situatie die hij niet gewild heeft.

Bevrijding van man en vrouw loopt dus parallel?

Inderdaad, iedereen wordt verdrukt. Maar ik geloof niet dat de vrouwen de beide seksen kunnen bevrijden. Zij zullen zelf de handen vol hebben met hun eigen bevrijding.

Voor sommigen misschien een verwarde dag. Voor sommigen nog te eilant... want welke vrouwen waren er? Voor sommigen een beetje uit-zichtloos want er werden geen concrete besluiten naar voren gebracht, tenminste niet op het podium. Maar voor het inrichtend vrouwenoverlegcomité in ieder geval een verrassende gebeurtenis, omwille van de onverhoopte grote interesse en een mogelijke aanloop voor inderdaad concrete voorstellen en acties. Wij geloven niet dat het zomaar een «fait-divers» is, dat enkele duizenden vrouwen uit Vlaanderen en Wallonië een hele dag over hun situatie gepraat hebben. Dit lijkt ons een eerste doorbraak. Een dijkbreek begint ook met een kleine schuur.

jef verhelst—hilde masui